

BIJLAGE 1: ONTWIKKELINGSVOORSPRONG EN HOOGBEGAAFDHEID

Ontwikkelingsvoorsprong: Kinderen tot 6 jaar

Wanneer we spreken over een ontwikkelingsvoorsprong, hebben we het over kinderen tot 6 jaar. Kort gezegd is een ontwikkelingsvoorsprong het voorlopen op de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling die een gemiddeld kind doormaakt.

Het exacte IQ van kinderen onder de zes jaar kan nog niet met betrouwbaarheid worden vastgesteld. Dit heeft te maken met het feit dat kleuters zich met sprongen ontwikkelen en nog niet lineair. Intelligentieonderzoek vóór het zesde jaar geeft vooral een indicatie voor het ontwikkelingsniveau op dat moment.

De invloed van het gezin is bij jonge kinderen ook erg groot. In gezinnen waar veel taalaanbod is, is de kans op een ontwikkelingvoorsprong groter dan in gezinnen waar dat niet zo is. Hierdoor kan een ontwikkelingvoorsprong van tijdelijke aard zijn. Wanneer een kleuter zijn ontwikkelingsvoorsprong echter steeds verder blijft ontwikkelen, kan men spreken van een potentieel hoogbegaafd kind.

Bij kinderen die potentieel (hoog)begaafd zijn, is een ontwikkelingsvoorsprong nooit tot één gebied beperkt. Zowel op het gebied van taal/denken, als op het gebied van de visueel ruimtelijke ontwikkeling en het gebied van de sociaal emotionele ontwikkeling is het kind verder dan zijn leeftijdsgenootjes. Zij doorlopen de ontwikkelingsstadia sneller en met grotere stappen.

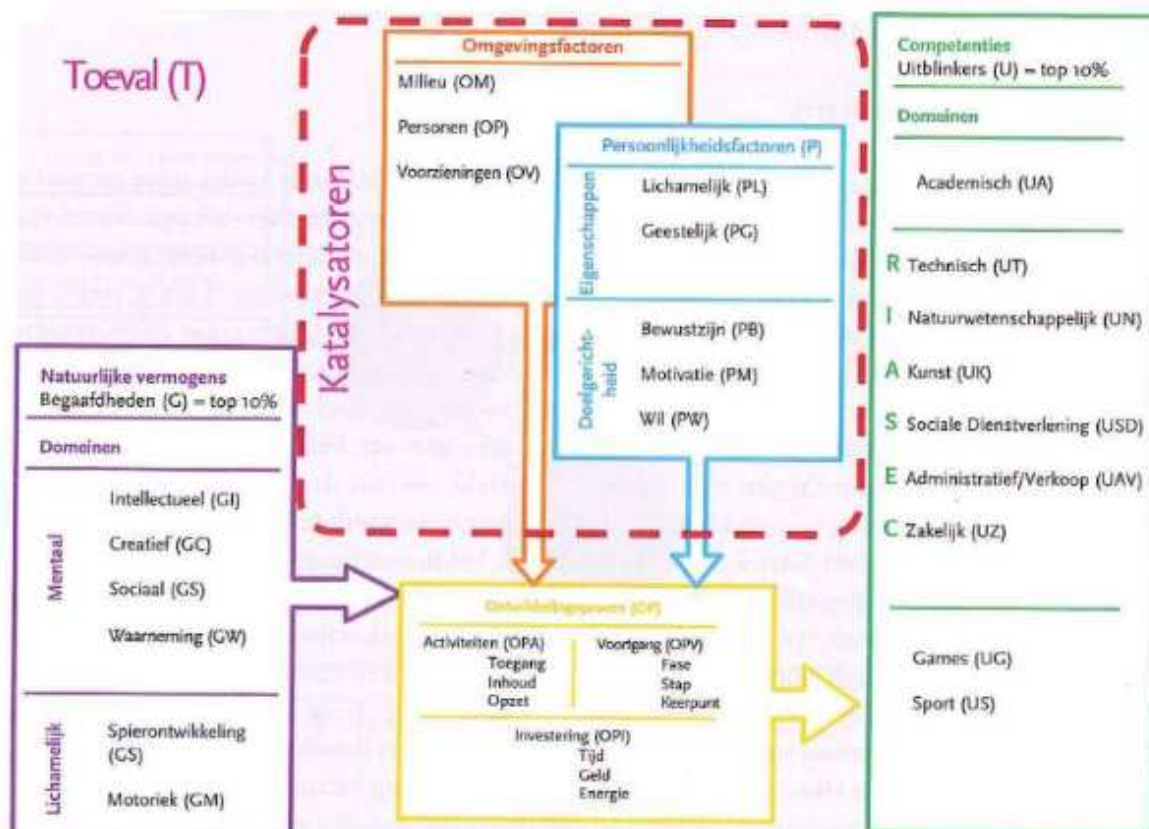
In de ontwikkeling van kinderen met een ontwikkelingvoorsprong kun je al vroeg kenmerken van leer- en persoonlijkheidseigenschappen herkennen die we later in toenemende mate terugzien bij hoogbegaafde leerlingen.

Signalen daarbij kunnen zijn:

- Als baby alert en zeer actief
- Overslaan van bepaalde stadia, zoals kruipen
- Lopen extreem vroeg, of juist laat maar met veel vaardigheid
- Zeer vroeg, of juist laat praten maar dan meteen in volzinnen
- Vroeg interesse voor letters, lezen, rekenen en symbolen
- Vroege kleurenkennis
- Tijdsbesef gekoppeld aan talige begrippen
- Vroeg logisch denken, oorzaak/gevolg
- Nieuwsgierig
- Levensbeschouwelijke vragen
- Gevoel voor humor
- Sterke concentratie
- Alleen kunnen spelen
- Gevoelig, inlevingsvermogen
- Ruime woordenschat
- Gebruik van moeilijke woorden
- Goed geheugen
- Specifieke interesses
- Bedenken van creatieve oplossingen
- Rijke fantasie en voorstellingsvermogen

Hoogbegaafdheid: kinderen vanaf 6 jaar en volwassenen

Als we het hebben over hoogbegaafdheid, dan spreken we over kinderen vanaf 6 jaar en volwassenen. Iemand is hoogbegaafd als hij beschikt over een combinatie van een hoge intelligentie en specifieke persoonskenmerken, hierbij spelen ook omgevingsfactoren een grote rol:

Figuur 1.3 Het Differentiatie­model van Begaafdheid en Talent van Gagné

Begaafdheidskenmerken:

Het is moeilijk om te spreken over dé eigenschappen van (hoog)begaafde leerlingen, omdat ook deze kinderen uniek zijn. Hun eigenschappen kunnen onderling erg verschillen en soms zelfs tegenovergesteld zijn. Zo is bijvoorbeeld de ene (hoog)begaafde leerling op sociaal gebied erg sterk, terwijl een andere (hoog)begaafde leerling juist erg op zichzelf is gericht.

In bijlage 1 staat een overzicht van veel voorkomende eigenschappen, zoals die in de literatuur genoemd worden. Een (hoog)begaafde leerling hoeft niet alle eigenschappen die in het overzicht staan te bezitten. Het omgekeerde is ook het geval: als iemand één of meerdere van deze gedragsaspecten vertoont, hoeft dit niet automatisch te betekenen dat hij/zij (hoog)begaafd is.

Meerderweert hanteert de volgende begrippen rondom meer- en hoogbegaafdheid:

- Meerbegaafd= Kinderen die extra uitdaging nodig hebben in de groep, bij deze kinderen is geen intelligentieonderzoek verricht. Zij halen op Cito-toetsen A-scores afgewisseld met en zo nu en dan een hoge B-score.
- Hoogintelligent= Uit een intelligentieonderzoek blijkt een $IQ > 130$
Leereigenschappen zijn aanwezig (zoals snel van begrip, hoog leertempo, analytisch en probleem oplossend vermogen etc)
- Hoogbegaafd= $IQ > 130$
Leereigenschappen zijn aanwezig in combinatie met persoonskenmerken (zoals het creatieve vermogen, geestelijk vroegrijp, origineel, perfectionistisch)